

МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра практичної психології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НДЗП 1.1.6 ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЇ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Спеціальність 054 «Соціологія»

(код та найменування спеціальності)

Факультет історичний факультет

(назва факультету)

2020 – 2021 рік

Робоча програма з навчальної дисципліни «Основи психології» для здобувачів вищої освіти спеціальності 054 «Соціологія»

Розробник:

Вагабова А.О., асистент кафедри практичної психології МДУ

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри практичної психології МДУ

Протокол від «27» серпня 2020 року, № 1

В.о. завідувача кафедри практичної

психології

(підпис) (Л.А. Варача)
(м. ГРЕВІВЦЕ)

© Вагабова А.О., 2020 рік
© МДУ, 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> (шифр і назва)	Нормативна частина	
Модулів – 3	ОПІ <u>Соціологія</u> Спеціальність «054 Соціологія»	Рік підготовки	
Змістових модулів – 3		2-й	2-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
	3 -й	3-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента - 7	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Бакалавр	Лекції	
		20 год.	8 год.
		Семінарські	
		10 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		52 год.	70 год.
		Індивідуальні завдання	
		8 год.	
Вид контролю			
іспит			

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 35% до 65%

для заочної форми навчання – 15% до 85%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни - формування цілісної, послідовної системи знань про загальні закономірності, механізми становлення психічних пізнавальних процесів, психічний розвиток особистості, утворення та функціонування соціально-психологічних явищ.

Зазначена мета передбачає розв'язання таких завдань:

- виявлення значущості основ психології для майбутнього професіонала в будь-якій професійній діяльності;

- ознайомлення студентів з основними категоріями психологічної науки;

- формування знань про сутність та закономірності функціонування й розвитку психіки людини та соціальної групи, особливості окремих індивідуально-психологічних й соціально-психологічних явищ та процесів;

- створення можливості використання набутих психологічних знань в організації взаємовідносин з іншими суб'єктами та в майбутній професійній діяльності студента.

Відповідно до освітньої програми у результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати**:

- місце психології в системі наук про людину;

- основні категорії психології;

- галузі психології та їх зв'язок з іншими науками;

- індивідуально-психологічні особливості особистості та сучасні концепції її розвитку;

- уявлення щодо появи та функціонування психологічних механізмів, які є продуктом розвитку особистості в соціальних групах;

- особливості соціально-психологічних явищ в життєдіяльності людини.

Унаслідок вивчення даного курсу здобувач вищої освіти повинен **вміти**:

- розрізняти психічні пізнавальні процеси особистості;

- визначати соціально-психологічні чинники розвитку й формування особистості;

- аналізувати психічні стани та індивідуально-типологічні відмінності людини;

- визначати психологічні особливості взаємодії, спілкування, взаємовпливу людей, а також їх приналежність до певних соціальних груп;

- оцінювати становлення та функціонування різноманітних соціально-психологічних процесів;

- аналізувати компоненти педагогічної діяльності на різних її етапах, формувати адекватну траєкторію викладацької діяльності;

- орієнтуватися на всіх учасників освітнього середовища в організації комунікації, враховувати їх індивідуальні особливості й потреби.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1: Вступ до психології

Тема 1. Психологія як наука

Психологія як наука про психічний світ людини. Види психологічних знань. Місце психології в системі наук. Етапи розвитку уявлень про психічну реальність людини: наука про душу, свідомість, поведінку, психіку. Визначення предмета та об'єкта психологічної науки. Поняття психіки в психології. Характеристика психічних явищ. Структура сучасної

психології та задачі психологічної практики. Роль психології у вирішенні виробничих, освітніх і виховних задач на сучасному етапі розвитку.

Тема 2. Виникнення й розвиток психіки людини

Визначення психіки. Основні характеристики психічного життя. Визначення функцій психіки. Особливості психічного відображення. Взаємозв'язок психіки та мозку людини. Вища нервова діяльність. Поняття про I та II сигнальні системи та їхній взаємозв'язок. Стадії розвитку психіки людини. Свідомість як вища властива людині форма узагальненого відбиття властивостей й закономірностей внутрішнього та зовнішнього світу, формування моделі світу і перетворення дійсності. Самосвідомість як епіцентр свідомості.

Змістовий модуль 2: Психологія пізнання

Тема 3. Загальна характеристика психічних пізнавальних процесів

Основні форми пізнання людини: увага, відчуття, сприйняття, пам'ять, мислення, уява, мовлення. Увага: визначення, функції, види, властивості. Рефлекторна природа відчуттів. Класифікація відчуттів. Загальні властивості відчуттів. Сприйняття та його властивості: предметність, константність, цілісність, структурність, осмисленість, апперцепція. Складні форми сприйняття: сприйняття часу, простору й руху. Ілюзії сприйняття. Пам'ять людини: визначення, види, процеси. Психологічні механізми пам'яті. Розлади пам'яті. Мислення: визначення, типи, види. Розумові операції як основні механізми мислення: аналіз, синтез, порівняння, конкретизація й узагальнення. Форми мислення. Мовлення. Уява: визначення, види, функції. Психологічні механізми роботи уяви. Прийоми творчої уяви: аглютинація, акцентування, схематизація, типізація.

Тема 4. Емоційно-чуттєва сфера особистості

Емоційні явища як суб'єктивні переживання людиною її ставлення до предметів, подій, явищ, до інших людей. Механізми виникнення емоцій. Психологічний аналіз взаємозв'язку емоцій та потреб особистості. Характеристика взаємозв'язку емоцій та способу життя особистості. Види емоційних - чуттєвих переживань. Форми емоційних переживань: афект, настрій, пристрасть, почуття. Емоційні особливості особистості.

Тема 5. Мотиваційно-вольова сфера особистості

Загальна характеристика поняття волі в психології. Функції волі. Особливості вольових дій. Психологічна характеристика боротьби мотивів. Психологічний аналіз

мотиваційної сфери особистості. Поняття мотиву в психології. Точка індивідуальності в діяльності. Спрямованість особистості. Загальні характеристики потреб.

Змістовий модуль 3: Проблема особистості в психології

Тема 6. Основи психологічного вивчення особистості

Проблема визначення поняття «особистість» в психології. Складність і багатогранність феномена особистості. Співвідношень понять «індивід - особистість - індивідуальність». Класичні уявлення про природні властивості людини: статевовікові та індивідуально-типові особливості. Структурні блоки особистості. Біологічне і соціальне в структурі особистості. Психологічна характеристика потенціалу особистості. Провідний вид діяльності особистості. Формування особистості. Соціалізація як процес і результат засвоєння і подальшого активного відтворювання індивідом соціального досвіду.

Тема 7. Загальна характеристика соціально-психологічних явищ в групі

Поняття групи в психології. Психологічні особливості групи. Класифікація груп. Особливості великих організованих соціальних груп. Характеристика великих неорганізованих соціальних груп. Психологічний аналіз малих соціальних груп. Класифікація малої групи. Динамічні процеси в групі. Групові феномени, або ефекти. Колектив як вищий рівень розвитку групи. Загальна характеристика соціально-психологічних феноменів: взаємодії, соціальної перцепції, спілкування, взаєморозуміння та взаємовпливу.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	сем	лаб.	інд.	с.р.		л	сем	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Вступ до психології												
Тема 1. Психологія як наука	11	2	1	-	2	6	11,5	1	0,5	-	2	8
Тема 2. Виникнення й розвиток	11	2	1	-	-	8	9,5	1	0,5	-	-	8

психіки людини												
Разом за змістовим модулем 1	22	4	2	-	2	14	21	2	1	-	2	16
Змістовий модуль 2. Психологія пізнання												
Тема 3. Загальна характеристика психічних пізнавальних процесів	15	4	2	-	1	6	14,5	1	0,5	-	1	12
Тема 4. Емоційно-чуттєва сфера особистості	11,5	2	1	-	0,5	8	12	1	0,5	-	0,5	10
Тема 5. Мотиваційно-вольова сфера особистості	13,5	4	1	-	0,5	8	12	1	0,5	-	0,5	10
Разом за змістовим модулем 2	38	10	4	-	2	22	38,5	3	1,5	-	2	32
Змістовий модуль 3. Проблема особистості в психології												
Тема 6. Основи психологічного вивчення особистості	12	2	2	-	-	8	11,5	1	0,5	-	-	10
Тема 7. Загальна характеристика соціально-психологічних явищ в групі	18	4	2	-	4	8	19	2	1	-	4	12
Разом за змістовим модулем 3	30	6	4	-	4	16	30,5	3	1,5	-	4	22
Усього годин	90	20	10	-	8	52	90	8	4	-	8	70

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Загальна характеристика психології як науки	2
2.	Виникнення та розвиток людської психіки	2
3.	Психічні пізнавальні процеси	2
4.	Індивідуально-типологічні особливості особистості	2
5.	Загальні характеристики групи як умови формування особистості	2
	Разом	10

6. Самостійна робота

Самостійна робота студентів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Мета самостійної роботи студентів – набуття додаткових знань, перевірка отриманих знань на практиці, вироблення фахових та дослідницьких вмінь та навичок.

До самостійної роботи студента відносяться індивідуальна підготовка до семінарських занять, індивідуальних завдань, читання рекомендованої літератури в рамках курсу дисципліни, опрацювання питань до іспиту.

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальні навчальні дослідницькі завдання (ІНДЗ) з основ психології представлені у вигляді наступних:

1. Написання есе за темою «Використання психологічних знань в моїй професійній діяльності»;
2. Індивідуальне конспектування за темою «Психологічні особливості психічних пізнавальних процесів»;
3. Створення презентації за темою «Характеристика масових соціально-психологічних явищ (чутки, реклама, мода, соціальні рухи)».

8. Методи навчання

Основні методи навчання: лекції, семінарські заняття, дискусії, обговорення, творчі групові завдання, моделювання навчально-ігрових ситуацій.

9. Критерії оцінювання

1. Теоретичні знання, які продемонстровані студентами на семінарських заняттях;
2. Сформовані практичні уміння і навички;
3. Активність при обговоренні питань на семінарському занятті;
4. Вклад у виконанні творчого групового завдання та продуктивна участь у навчально-ігрових ситуаціях;

У випадку відсутності студента, він може відпрацювати пропущене заняття через усне опитування у позааудиторний час.

№	Види та форми роботи	Кількість балів
1	Робота на семінарських заняттях (5 занять) +	1-25

	активна участь у групових дискусіях	
2	Виконання індивідуальних завдань (есе, конспект визначеної психологічної проблеми, презентація)	1-25
3	Екзамен	1-50
	Разом:	100

10. Засоби оцінювання

Оцінювання відповідей на семінарських заняттях, виконання індивідуальних науково-дослідних завдань, усна співбесіда, екзамен.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3		Іспит	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7		
15		10			5	20	50	100

T1, T2 ... T7 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

1. Фондові лекції з дисципліни, що вивчається;
2. Методичні вказівки до самостійного вивчення дисципліни;
3. Ілюстративний (з використанням схем) матеріал.

13. Рекомендовані джерела інформації

Базова

1. Ананьев Б.Г. Психология и проблемы человекознания. – М.: Воронеж: НПО МОДЭК, 1996. – 384 с.
2. Андреева Г.М. Социальная психология. – Учебник для высших учебных заведений, М.: Аспект Пресс, 2002. – 364 с.
3. Выготский Л.С. Вопросы детской психологии. СПб.: Изд-во Союз, 1997. – 224 с.
4. Гамезо М.В., Домашенко И.А. Атлас по психологии: Психология человека. М.: Педагог, 2001. - 276 с.
5. Гиппенрейтер Ю.Б. Введение в общую психологию. Курс лекций. М.: ЧеРо, 1998. – 336 с.
6. Данилюк І.В. Історія психології в Україні. К., 2002. – 152 с.
7. Дубравська Д.М. Основи психології. Львів, 2001. – 279 с.
8. Крысько В.Г. Общая психология в схемах и комментариях к ним. М.: Моск. психолого-социальный ин-т: Флинта, 1998. - 192 с.
9. Крысько В.Г. Социальная психология: Схемы и комментарии. М.: Изд-во ВЛАДОС - ПРЕСС, 2001. – 208 с.
10. Кулагина И.Ю., Колюцкий В.Н. Возрастная психология: Полный жизненный цикл развития человека. Уч. пос. для студентов высш. учеб. завед.– М.: 2001. – 464 с.
11. Максименко С.Д. Загальна психологія: Навчальний посібник. К.: 2004. – 272 с.
12. Немов Р.С. Психология. Учебник для студ. высш. пед. учеб. Заведений. М.: Просвещение: ВЛАДОС, 1995. - 576 с.
13. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. СПб.: Питер, 2001. – 720 с.
14. Цимбалюк І.М. Психологія.: Навч. Посібник. К, 2004. – 216 с.

Допоміжна

1. Айсмонтас Б.Б. Общая психология: Тесты. М.: Изд-во ВЛАДОС – ПРЕСС, 2003. – 192 с.
2. Батаршев А.В. Психология индивидуальных различий: От темперамента – к характеру и типологии личности. М.: Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС, 2000. – 256 с.
3. Берн Э. Игры, в которые играют люди. Люди, которые играют в игры. М., 1998.
4. Берн Э. Транзактный анализ и психотерапия. СПб.: Питер, 1992.

5. Гамезо М.В., Герасимова В.С., Горелова Г.Г., Орлова Л.М. Возрастная психология: Личность от молодости до старости: Учеб. пос. М.: Педагог. общ-во России, 2001. – 272 с.
6. Дружинин В.Н. Психология общих способностей. М.: Лантерна Вита, 1995. – 150 с.
7. Запорожец А.В. Значение ранних периодов детства для формирования детской личности. М.: Просвещение, 1987. - С. 300 – 316.
8. Ильин Е.П. Дифференциальная психофизиология мужчины и женщины. СПб.: Питер, 2002. – 544 с.
9. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. М.: Политиздат, 1984. – 302 с.
10. Леонтьев А.Н. Эволюция психики. М.: 1999. - 416 с.
11. Майерс Д. Социальная психология / Пер. с англ. СПб.: Питер, 1996.–684 с.
12. Маклаков А.Г. Общая психология. СПб: Питер, 2001. – 592 с.
13. Обозов Н.Н. Психология межличностных отношений. К.: Либідь, 1990. – 210 с.
14. Оганесян Н.Т. Методы активного социально-психологического обучения: тренинги, дискуссии, игры. М.: Изд-во „Ось – 89“, 2002. – 176 с.
15. Фопель Клаус. Сплоченность и толерантность в группе. Психологические игры и упражнения. Пер. с нем. М.: Генезис, 2003. – 336 с.
384 с.